

הרב יצחק גינזבורג

מי יתן מציון ישועת ישראל

תשורה משמחת הנישואין
של ישראל ונעה ציון שי זילבר
מתנת משפחות זילבר-יעקבי
ו' תמוז ה'תשפ"ו

(פז) | איפהוד דלומ
 צד היעצורים
 אדואר.

ברכה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
 בברכה להצלחה..."

(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
 מתוך מכתבו אל המחבר מימי אלול ה'תשמ"א)

ג	ל	ט	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
מ	ת	ו	ר	ת

© ה'תשפ"ו

עיצוב והפקה: דוד הלל

התוכן

ה.....דבר העורך

ז .....ונחדש המלוכה

באהלי צדיקים -

אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ ..... כא

דבר העורך

לרגל חתונתם של ישראל שי' זילבר ונעה-ציון תחי' לבית יעקבי אנו מגישים תשורה הכוללת שני חלקים:

החלק הראשון הוא שיעור מיוחד שנמסור לחתן – ולתלמידי ישיבת חומש, בה הוא לומד – בשבת פרשת קרח השתא, בה עלה החתן לתורה בבית הרב. השיעור עוסק בהתחדשות המאפיינת מלכות אמתית – מלכות דקדושה – בניגוד לשיטות משטר אחרות (דמוקרטיה, אוליגרכיה ומלכות דקליפה), ומסביר את שייכות הדברים גם לבית היהודי, מלכותם של החתן והכלה.

החלק השני הוא ביאור של אגרת מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ – שהחתונה מתקיימת בין ה"אתחלתא דגאולה" שלו ב"ג' תמוז לחג הגאולה שלו י"ב י"ג תמוז (חותם ימי השבע ברכות) – העוסקת בעניני הבית היהודי, במתכונת של "באהלי צדיקים" (ביאור בטוב טעם ודעת של 'ווארטים' ו'תורות' של צדיקי החסידות בעניני חתונה ונישואין).

נאחל לזוג הצעיר בנין בית נאמן בישראל, בית של שליחות ועבודת ה' בשמחה, באהבה וביראה, בית מקדש מעט המכוון לקיום היעוד "וְהָיָה פְּאֶרְתֵי הַיָּמִים נְכוּן יְהִיֶה הַר בֵּית הוֹי' בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשָּׂא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם".

ו' תמוז תשפ"ו

”ונחדש המלוכה”א

קיצור מהלך השיעור

בדברי שמואל ”לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה” נרמז יסוד עיקרי – מלוכה אמתית, מלכות דקדושה, צריכה להתבסס על אמונת ההתחדשות. המלך האמתי צריך להיות רגיש להתחדשות המתמדת של מציאות הצבור ולהתאים עצמו אליו. באותו האופן בבית היהודי צריך ה”חתן דומה למלך” להכיר בהתחדשות המתמדת של אשתו ולהיות רגיש אליה. שיטת קדמות העולם, מחשבת היוונים, מולידה ישות וממילא חוסר־רגישות ואילו אמונת הבריאה יש מאין מולידה בטול המאפשר רגישות אמתית למציאות. שיעור מיוחד על מלכות ונישואין, שניתן לבחורי ישיבת חומש בשבת בה עלה החתן לתורה במנין שבבית הרב.

יסוד המלכות – אמונת החידוש

קראנו בהפטרה ”ויאמר שמואל אל העם לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה”^א. רואים שהמלוכה צריכה להתחדש – ענין המלכות הוא חידוש תמידי. זה ודאי נוגע לחתן וכלה, ש”חתן דומה למלך”^ב והכלה למלכה.^ג

- א. שבת קרח תשפ”ו – כפ”ח – שבת חתן בבית הרב לישראל שי’ זילבר. נרשם (מהזכרון) על ידי איתאל גלעדי.
- ב. שמואל-א יא, יד.
- ג. פרקי דרבי אליעזר פט”ז.
- ד. חדא”ג מהר”ל על ב”ק לב, א. וכ”כ הגר”ח קנייבסקי וציין לשו”ע אבה”ע סד, ה ולפסיקתא דרב כהנא סוף פכ”ב.

דווקא במלכות, שמהווה את העולם, צריכה להיות תחושה של התחדשות – של "אלקות בפשיטות ועולמות בהתחדשות", שמציאות העולמות תהיה בהתחדשות. גם במלכות ישראל וגם בבית יהודי, המלכות של חתן וכלה, היסוד צריך להיות האמונה בהתחדשות העולם, שאפשר לומר שהיא ההבדל הראשון והעיקרי בין אמונת ישראל לפילוסופיה היוונית.

איזו אות הכי בולטת בפסוק הנ"ל, שחוזרת שוב ושוב? האות ל'. יש בפסוק שבע אותיות ל', בחלוקת זהב – חלוקת ז' ל'ה ר"ב (כמו בנרות המנורה) – ב בפתחה, "ויאמר שמואל אל העם", ועוד ה בדברי שמואל, "לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה". גם אם תספרו את מיקומי האות ל' בפסוק תראו רמזים יפים (וראה מעט לקמן). האות ל' היא האות של המלכות. למה? הרב

ה. ראה בשעה שהקדימו תער"ב ח"ב עמ' תקלד ואילך; הטבע היהודי עמ' כה הערה כ; שם עמ' קעו-קעז; מלכות ישראל ח"ב מאמר "מלכות וגאולה" פ"א. ובכ"מ.

ו. עולם אותיות עם לו. "אין מלך בלא עם" (רבינו בחיי בראשית לח, ל; עמה"מ שער שעשועי המלך פ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז) – כל העולמות, המתהווים מן המלך העליון בהתחדשות תמיד, הם העם הגדול שלו, אך פנימיות, לב העם הגדול הזה, הוא עם הנבחר, עם ישראל (ראה כוזרי מאמר שני אות לו), בניו של מקום, שהם עיקר ה"אין מלך בלא עם", ר"ת "עבד מלך – מלך [עצמו]" (שבועות מז, ב), "כל ישראל מלכים" (מובא בשם הירושלמי. ראה זהר ח"ב כו, ב ובניצוצי זהר שם; ח"ג כח, א), בהיותם עמוצמו של מ"ה הקב"ה.

ז. יומא לג, א.

ח. "העם" היינו העם הפנימי הנ"ל הערה ו, עם ישראל. יש כאן במעשה שלש דמויות, שמואל שאול עם-ישראל, העולות יחד 1365, 3 פעמים 5 פעמים 7 (בסוד מבנה ברכת כהנים) פעמים 13 (אהבה, בה מברכים את ישראל הכהנים "באהבה"), שלשת רבעי 1820, ודוק.

ט. אם נתבונן על כל אותיות מלך, האות מ חוזרת בפסוק 5 פעמים, האות ל' 7 פעמים (כנ"ל בפנים) והאות כ 3 פעמים. 7-5-3 היינו המבנה של ברכת כהנים (מספרי המילים בשלשת פסוקי "הברכה המשולשת בתורה"), בסוד "ממלכת כהנים" (שמות יט, ו). 7 אותיות ה"ל הן כנגד 7 התבות "ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום" (במדבר ו, כו), בהן חוזרת האות ל' שלש פעמים. בברכה הראשונה אין ל' כלל ובברכה השניה ל' אחת ("יאר הוי' פניו אליך ויחנך"), בסוד הופעות השמחה בשלשת הרגלים בתורה – אין

“ונחדש המלוכה”

תמיד אומרי שהמלכות נקנית ב־ל מעלות^א; בגימטריא יהודה, שבט המלכות; ממוצע כל אות במלה מלך. נכון, ועוד, בשמות הספירות העליונות – כתר חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות – יש רק ל אחת, ה־ל של מלכות. בחז“ל ה־ל נקראת “מגדל הפורח באויר”^ב, בסוד “מגדל עז שם הוי’ בו ירוץ צדיק ונשגב”^ג שנאמר על המלכות. ענין ה־מגדל הפורח באויר (ס”ת רחל, בדרך עליה מלמטה למעלה, כאשר שאר האותיות, ראשי ואמצעי תבות “מגדל הפורח באויר”, עולים 1.5 פעמים רחל!) של האות ל הוא העליה של המלכות־האשה (פרצוף רחל) מלמטה למעלה.

מחלוקת קרח – ישות כנגד בטול

קרח טוען כנגד הכהונה הגדולה של אהרן, אבל בעצם הוא חולק על המלכות של משה. מה המלה הראשונה בה משה מגיב לטענותיו־מחלוקתו של קרח? “בקר”^ד. הוא אמר כך כי ב־“בקר” יש כח של “חדשים לבקרים רבה אמונתך”^ה

-
- לשון שמחה בפסח, פעם אחת בשבועות (דברים טז, יא) ושלש פעמים בסוכות (ויקרא כג, מ; דברים טז, יד־טו), כנודע (מתמטית, היינו תחלת סדרת המשולשים, ודוק)!
- י. לדוגמה – ליל פורים קטן תשע”ד; ה’ אדר תשע”ה. ועוד.
- יא. אבות פ”ו מ”ו.
- יב. רש”י חגיגה טו, ב ד”ה “במגדל” בשם “יש מפרשים” ובסנהדרין קו, ב ד”ה “במגדל” מפי השמועה.
- יג. משלי יח, י.
- יד. במדבר טז, ה. בקר־קרח מתחלפים בחילוף ב־ח, חכמה של אלפא־ביתא דאטב־ח, וד”ל.
- טו. איכה ג, כג. אמונת ההתחדשות היא בחינת אברהם אבינו, סוד “בהבראם” (בראשית ב, ד) אותיות “באברהם” (בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות א; זהר ח”א צא, ב) – אברהם אבינו הוא “ראש אמנה” (שה”ש ד, ח), “ראש כל המאמינים” (שמות רבה כג, ה ע”פ שה”ש ד, ח), הרומז לבריאה “בראשית”, וכן בעיקרי האמונה של פנימיות התורה (אמונה ומודעות מאמר “עיקרי האמונה של פנימיות התורה”, עמ’ רא) ההתהוות התמידית היא העיקר שכנגד ה”חסד לאברהם” (מיכה ז, כ). אם כן, “חדשים לבקרים” רומז בפרט ל־“בקר דאברהם” (ראה זהר ח”א רג, א; ח”ג רד, א), “וישכם אברהם בבקר” (בראשית יט, כז; כא, יד; כב, ג), סוד “ויהי ערב ויהי

– כח של חיזוק האמונה בהתחדשות העולם (שמתחזקת כשרואים את הזריחה – ההתחדשות בכל יום, כמו שמודגש בברכת "יוצר אור", "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית")^ט. איך קוראים לשיטה הפוכה מהאמונה בהתחדשות? קדמות? – זו השיטה של חכמת יון, שמאמינה בקדמות העולם. מול הטענה של קרח משה צריך לחזק את האמונה בהתחדשות העולם, לכן גם הענש של קרח הוא "אם בריאה יברא הוי"י"^י, בריאה חדשה שממחישה את ההתחדשות של המציאות כולה.

אצל מלך העיקר הוא הרגישות לכך שהמלכות – "המלוכה" – מתחדשת תמיד. לא להסתכל על הציבור כמציאות קבועה, סטטית, אלא להכיר בכך שזו מציאות דינמית ומתחדשת, שכדי להיות רגיש למציאות הזו צריך להיות 'אינ'. מול הטענות של קרח ועדתו משה רבינו אומר "ואהרן מה הוא"^י, כמו שלפני כן הוא אומר על עצמו ועל אהרן "ונחנו מה"^י.

נגיד במילים יותר בוטות: המחלוקת של קרח מול משה ואהרן היא מחלוקת של ישות מול בטול. כל טענת הקדמות נובעת מישות ואמונת ההתחדשות היא מתוך בטול, שאדם מרגיש את התחדשות כל הבריאה ולא מוציא את

בקר יום אחד" (בראשית א, ה) השייך ל"אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), "אחד קראתיו" (ישעיה נא, ב). והרמז: "חדשים לבקרים" עולה ג"פ ('חזקה') אברהם (העולה "בצלמנו כדמותנו", כאשר אברהם עולה "בצלם אלהים", כנודע), והיינו מה שממשיך "רבה אמונתך", אמונת ראש כל המאמינים, אברהם אבינו, ודוק.

טז. לתחושת ההתחדשות הזו זוכים המתפללים כותיקין, לשון קדמונים, עם זריחת השמש במזרח, צד הקדם, כאשר בכך הם מתקשרים ל"קדמונו של עולם" (בראשית רבה לח, ז ובכ"ד) וחווים "אלקות בפשיטות" ומילא "עולמות בהתחדשות" (והוא סוד תלמיד ותיק, העולה בגימטריא ישראל בעל שם טוב, אלף אורות שקבל משה בסיני וכו', כנודע).

יז. הלעומת-זה של הותיקין-קדמונים הנ"ל בהערה הקודמת, החווים "עולמות בפשיטות" (קדמות), ודוק.

יח. במדבר טז, ל.

יט. שם טז, יא.

כ. שמות טז, ז"ח.

“ונחדש המלוכה”

עצמו מהכלל^{כא}, שגם הוא מתהווה יש מאין ואפס המוחלט בכל רגע, ובטל למקור שמהווה אותו. האמונה בקדמות העולם היא בעצם האמירה של “כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה”^{כב}. המלכות דקדושה, שמאמינה שהכל מתחדש מאת ה' יש מאין, מכירה שלא כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה אלא “וזכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל”^{כג} (נתינת כח שמתחדשת עכשיו).

סופי התיבות של “ונחדש שם המלוכה” הם אותיות משה, מי שבבחינת אין שעומד מול קרח. אם מוסיפים עוד מלה, “הגלגל ונחדש שם המלוכה” סופי התיבות הם אותיות שלמה (אותיות למשה, לימוד תורה משה לשמה). אם מוסיפים עוד מלה, “ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה” הר”ת הם כבר אותיות השלמה, מלה שדברנו עליה לא מזמן^{כד}. לפעמים בשביל ההתחדשות צריכים קודם כל השלמה עם המציאות הקיימת, ודווקא אז רואים את השינוי, את הנס שבטבע (בפשט, כאן ה' ואחריו נביאו שמואל משלימים עם דרישת העם למלך – שהיא כביכול בגידה במלכות שמים^{כה}, מקור התחדשות התחתונים, ונטיה ל”מלך ככל הגוים”^{כו}, קדמות העולם דיון, ודוק).

שמואל הנביא בא מזרעו של קרח^{כז} (והוא שרש טעותו: “וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ”ד משמרות... ואני אדום”^{כח}).

כא. ראה תניא פמ”א.

כב. דברים ח, יז.

כג. שם ח, יח.

כד. סעודת משיח השתא (נדפס בגליון אמר שיעור “סוד ההשלמה”).

כה. שמואל-א ח, ז.

כו. דברים יז, יד.

כז. ישראל לוי קהת יצהר קרח שמואל כד (משמרות כהונה) – כיחוס בדהי”א ו – עולה 2106, אנכי פעמים הוי', ג”פ שבת (סוד ג”פ “היום” – ג”פ אין, ראה סתרי תורה ד – בשמות טז, כה), וד”ל.

כח. רש”י במדבר טז, ז.

במאמר שמואל "ונחדש המלוכה" הוא רומז גם למלוכה ביה הידיעה, מלוכת משה ואהרן – מלוכה של "מה", בטול וראיה מוחשית של יש מאין – מתאים לכך ששמואל עצמו שקול כנגד משה ואהרן^כ (היינו שניחון באותו שיקול דעת שלהם, דעת ההתחדשות). בכך שמואל הוא בסוד בן מזכה-מתקן אב ("ברא מזכה אבא"^ל) ביחס לקרח, עד לתיקון הסופי, כאשר בדור האחרון יודה קרח למשה^{לג}, בטול היש לאין, ואזי יתקיים "צדיק כתמר יפרח"^{לד}, סוד "פרח מטה אהרן"^{לה}, ס"ת קרח^{לו} (שלמות הגילוי של "כל העדה כלם קדשים ובתוכם הוי"^{לז} כאשר "כל צדיק וצדיק נכוה מחופתו של חברו"^{לא}, מהשלום- בית של חברו, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה"^{לב}, כל או"א סופר את חידושו, מאמונת החידוש שלו, ו'סופר' עוד יותר את חידושי חברו, שהוא מתחדש יותר ממני, וד"ל).

דמוקרטיה, מלכות דקדושה ומלכות דקליפה

קרח, שטוען "כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם הוי"^{לז}, הוא אבי הדמוקרטיה. בעולם מקובל שמקור הדמוקרטיה הוא אתונה, יון. רואים שיש קשר הדוק בין האמונה בקדמות העולם, יסוד מחשבת יון, לדמוקרטיה. הדמוקרטיה מתייחסת ל'יש', מעניקה זכות קיום לכל יש ויש (כאילו כל 'יש' הוא קדמון

כט. ברכות לא, ב; רש"י על במדבר טז, ז.

ל. סנהדרין קד, א.

לא. עמק המלך שט"ז פל"ה (ראה פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א). וראה מעין גנים

פרשת קרח.

לב. תהלים צב, יג.

לג. במדבר יז, כג.

לד. ספר הליקוטין תהלים צב.

לה. במדבר טז, ג.

לו. ב"ב עה, א.

לז. ב"ב כא, א.

“ונחדש המלוכה”

וממילא “כל קדמון [הוא בעל זכות] נצחי”^{לח}). לעומת זאת, מלוכה אמיתית היא חידוש – “ונחדש שם המלוכה”.

חשוב להדגיש שהמלוכה האמתית – מלוכת המלך הבטל למקור המהווה אותו, הרגיש להתחדשות התמידית של המלוכה – היא הפוכה ממש מהמלכות דקליפה. שבעת המלכים של התהו, מלכי אדום – מלכות הרשעה – היו בדיוק הפוך מהמלכות דקדושה הבטלה לבורא יתברך. כל מלך, ברוב ישותו והרגשת ‘קדמותו’ (‘זכות’ קיומו לעד) אמר “אנא אמלוך”^{לט}, בלי שום רגישות לזולת, לעם (מתחיל מכך שלא היו נשואים, ולא היתה להם רגישות למציאות האשה וההתחדשות שלה^מ). בעולם היום שונאים את שיטת המשטר המלוכנית כי היא הפוכה מהמלכות האמתית, המלכות דקדושה. אבל דא עקא, נדמה להם שהאלטרנטיבה היחידה למשטר מלוכני היא שיטת הדמוקרטיה של אתונה, שיטת קרח, ובכך מחליפים ישות בישות מסוג אחר^{מב}, ודוק.

אפילו ביחס לשאול עצמו, עליו אומר שמואל “ונחדש המלוכה”: תמיד התפלאתי על הסיפור של שאול – הוא היה בחר צנוע, נחבא אל הכלים^{מג}, בורח מן הכבוד (עד שירדפו אחריו לתת לו כבוד, כמסופר). למה הוא משתגע מזה שהבנות נותנות לדוד את הרבבות ולו את האלפים^{מג}? הרי זו ישות נטו – שרש המלכים של העומת-זה, “אנא אמלוך” (כידוע^{מד} שלמלך שאול יש גם שרש במלך שאול מרחובות הנהר, המלך הששי במלכי אדום). איך ה”אנא

לח. רמ”ע מפאנו, הקדמת יונת אלם; פלח הרמון ש”ד פ”ג.

לט. ע”פ מלכים”א, א, ה.

מ. ראה גם בחוברת לקראת מלכות ישראל ב עמ’ ח. ובכ”מ.

מא. יש לציין שגם ביון העתיקה היו שתי שיטות, שיטת אתונה הנ”ל, דמוקרטיה, ושיטת ספרטה, אוליגרכיה. בהשקפה ראשונה נדמה שהן הפוכות זו מזו, אך אליבא דאמת הן ‘אותה גברת בשנוי אדרת’, שתי שיטות-צורות של העצמת היש (או של הרוב, אתונה, או של המעט, ספרטה), שתי שיטות של “עולמות בפשיטות”, קדמות העולם, ודוק.

מב. שמואל”א י, כב.

מג. שם יח, ז.

מד. ע”ח ש”ח פ”ד.

אמלוך" של שאול מתיישב עם הצניעות שלו? צריך לומר שאפשר להיות צנוע בטבע ראשון, וגם לאמץ את מדת הצניעות כערך חשוב (כמו שראינו לאחרונה גם בהרצאה שהעביר ראש המוסד הנכנס) – ועדיין להיות מאד־מאד יש. לכן בסופו של דבר מלכות שאול נשברת. בעצם, זה מה ששמואל אומר בהפטרה הזו, בחידוש המלוכה של שאול – אם זו לא תהיה מלוכה אמיתית על פי תורת ה', בבטול לה' ורצונו, היא עתידה להשבר, גם אצל העם וגם אצל המלך, וכך אכן קרה. לכאורה, דוד היה יכול להיות הממשיך הטבעי של שאול. כמו אצל רבי, לפעמים הבן הוא הממשיך ולפעמים החתן הוא הממשיך. דוד הוא חתן של שאול, מה הקנאה הגדולה? אם שאול היה לא רק צנוע אלא גם ענו (בחינת 'מלך ענו' של רבי נחמן^מ) הוא היה אומר 'טוב, אם ה' רוצה שדוד ימלוך אחרי – סבבה! כל הבעיה היא רק בעיה של ישות, שגעון גדלות (זהו גם תיקון של מיכל, שירשה את הצניעות, אבל בקרה את השפלות^מ) – היא זכתה בכך שהתחתנה עם דוד והצילה אותו^מ, אהבה אותו).

התחדשות החתן והכלה

בין חתן וכלה, היסוד של הבית היהודי הוא האמונה בהתחדשות העולם, בהתחדשות המציאות בכל רגע, בהתחדשות של הבית. המלה "המלוכה" כוללת גם מלכה – כמובן גם מלך, אבל העיקר הוא המלוכה־המלכות־הנוקבא – וגם כלה. עיקר ההתחדשות היא אצל האשה, והעבודה של החתן היא בעיקר להאמין בהתחדשות הזו ולראות־לחוות אותה^מ.

את ההתחדשות אפשר לראות בשני כיוונים, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. בדרך כלל אומרים שהעולם נברא "יש מאין", אבל לפעמים כתוב שהוא

מה. סיפורי מעשיות מעשה ו.

מו. שמואל־ב ו, כ (וראה גם חוברת לקראת מלכות ישראל ח"א שבט תשס"ח במאמר "מצניעות לשפלות").

מז. שמואל־א פי"ט.

מח. ראה גם יין משמח ח"ה שער רביעי בתורה "אשה חדשה".

“ונחדש המלוכה”

נברא “מאין ליש”^{מט}. מה ההבדל? הזכרנו קודם את הביטוי “אלקות בפשיטות ועולמות בהתחדשות”, אבל גם על ההתחדשות של המציאות אפשר להסתכל בשני הכיוונים: אפשר להסתכל על המציאות של העולם, על ה’יש’, להאמין ולהרגיש שהמציאות הזו מתהווה “יש מאין”, ולהכיר ש”אלץ איז גאט” (הכל הוא ה’), אבל אסור שהאמונה שהכל הוא ה’ תגיע לפנתאיזם ר”ל (שיטת שפינוזה), אלא הכרה ש”אלץ איז גאט” משום ש”גאט איז אלץ” (ה’ הוא הכל). לעומת זאת, אפשר להתחיל מההסתכלות על ה’אין’, מכך ש”גאט איז אלץ”, ומתוך כך לראות ש”אלץ איז גאט” – שיש מה שנמשך מאין ליש. חייבת להיות נשיאת הפכים של “אלץ איז גאט, גאט איז אלץ” – “רצוא ושוב” של עצם הנשמה^{נד} – אבל אצל הכלה היא מתחילה מלמטה ואצל החתן היא מתחילה מלמעלה.

מופתי אלישע

מי עוד קשור לכל הנושא הזה? איך אפשר לקרוא את השם קרח בניקוד שונה? קרח וגם קרח. מי נקרא קרח? על אלישע הנביא נאמר “עלה קרח עלה קרח”^{נב}. אפשר לשאול מי הוא גדול הנביאים. בהפטרה קראנו על שמואל, ששקול כנגד משה ואהרן (כנ”ל) – הוא מזכיר בהפטרה את משה ואהרן, פעמיים^{נג}, ואחר כך עוד שופטים שגאלו את ישראל, ומסיים עם עצמו, שמואל, בסוד “נעוץ סופן בתחלתן”^{נד}, שמואל במשה-אהרן, ללמד שהוא שקול כנגד שניהם – אז בהחלט יש לומר ששמואל הוא גדול הנביאים.

מט. רד”ק בראשית א, א; תניא שער היחוד והאמונה, פ”ו.

נ. מאמר מו”ה ר’ אייזיק מהומיל באגרת. האגרת נדפסה בספר לב לדעת מאמר “וצדיק יסוד עולם” ביאור א (עמ’ קסז ואילך).

נא. ראה חוברת אורות דתהו בכלים דתקון (משיעור כ”ח ניסן תשנ”ו).

נב. מלכים-ב, ב, כג.

נג. שמואל-א, יב, ו-ח.

נד. ע”פ ספר יצירה פ”א מ”ז.

אבל אם שואלים מי גדול בעלי המופת בין הנביאים, כולל מחולל תחית המתים, זהו אלישע בן שפט, שבקש וזכה לקבל מאלהו "פי שנים ברוחך אלי"י¹¹. אלישע הוא גם המקור לכל סיפורי המופתים על הצדיקים – גיחזי מספר למלך ישראל על "הגדלות אשר עשה אלישע"¹². אנחנו תמיד אומרים¹³ רמז שיאלישע בגימטריא יש מאין – בשביל לעשות את כל המופתים צריך אמונה בהתחדשות, להכיר שהכל מתחדש בכל רגע ואפשר לחדש מציאות. [גם בסיפור של "עלה קרח" זה יש מאין, "לא דבים ולא יער"¹⁴...] נכון, חידוש יש מאין של הדבים ושל היער, מכח שם שדי, כח שידוד מערכות הטבע¹⁵ – יש [מאין] דבים יער¹⁶.

"מגלגלין זכות"

נאמר עוד דבר (דבר נוטריקון דבים יער...): איפה החידוש של המלוכה? בגלגל (שם האותיות ל הכי בולטות בפסוק) – "לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה". למה רומז הגלגל? אצל היוונים הדבר הכי קדמון הוא הגלגל, גלגל השכל המניע את הגלגל היומי המניע את שאר כל הגלגלים, השמש והירח וכו' – דווקא כנגדם צריך לחדש את המלוכה בגלגל.

והנה, גלגל לשון גלגול, רמז ל"מגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב"¹⁷. אצל בני זוג מתקיים "זכו שכינה ביניהם"¹⁸ – העיקר שיהיה אצלם "מגלגלים זכות על ידי זכאי" ולא ההפך, כאן הבחירה.

נה. מלכיס"ב ב, ט.

נו. שם ח, ד.

נז. ראה שעשועים יום יום ר"פ וילך. ובכ"מ.

נח. סוטה מז, א.

נט. ראב"ע ורמב"ן על בראשית יז, א.

ס. יער עולה ה"פ דבים (דבים פו"א), והיינו עשרה דבים, בהיות "מיעוט רבים שנים".

סא. ספרי במדבר כז, ה.

סב. סוטה יז, א.

“ונחדש המלוכה”

מה פירוש “זכו”? מוסבר אצלנו⁵¹ שעיקר הזכוך שייך לעינים, להסתכלות – זכות הראיה. בני זוג צריכים לזכך את הראיה ולראות שהכל מתחדש תמיד יש מאין, לחזק את האמונה בהתחדשות, ואז הם זוכים שמגלגלים על ידיהם זכות – הרבה גלגולים בחיים האלה, החל מהרבה ילדים ש’מתגלגלים’ דרכם.

מחווה ראשונה לחווה שניה

נאמר עוד דבר אחד: איזו פרשה בתורה היא פרשת קרח? הפרשה ה־לח. גם בפסוק שלנו, ה־ל האחרונה היא האות ה־לח בפסוק (וגם סכום מיקומי שלש ה־ל הראשונות עולה לח). באריז”ל⁵² הסוד של לח הוא חוה־חוה – סוד חוה ראשונה וחוה שניה.

אצל כל אחד תתכנה שתי חוות – חוה ראשונה וחוה שניה: חוה ראשונה היא התפיסה־השערה הראשונה של אדם בנוגע לשידוך שלו, הדמיון שלו איך הכלה שלו ‘אמורה להיות’, עוד לפני שהוא פוגש אותה. התדמית הזו ‘חוזרת לעפרה’ כאשר הוא פוגש את הכלה שלו באמת, שהיא בגדר חוה שניה עבורו. באופן הכי כללי, חוה ראשונה היא הדמיון של קדמות המציאות, שצריך להתבטל, כאשר חוה שניה היא האמונה וההבנה של התחדשות הבריאה.

ולסיום, “מצוה גדולה [היינו ‘מצוה רבה’⁵³ של נישואי איש ואשה לשם ‘פרו ורבו’⁵⁴] להיות בשמחה תמיד [‘אם הבנים שמחה’ תמיד⁵⁵]”⁵⁶, שחידוש המלוכה שלכם יהיה בשמחה!

---

51. ראה גם מגיד מראשית אחרית קיצורים לד”ה “הרכבת” אות ט; מבחר שיעורי התבוננות חכ”א עמ’ 122 ואילך, ועוד.

52. שער היחודים פי”ח ופי”ט. ראה לקו”ת עה”פ “ויאמר האדם זאת הפעם”.

53. תוספות פסחים פח, ב ד”ה “כופין לשבת”; גיטין לח, א ד”ה “כל המשחרר”.

54. בראשית א, כח.

55. ראה הנפש פ”ו (תחת הכותרת ‘השמחה והלידה’).

56. לקומ”ת תורה כד.

באהלה
צדיקים

בנין הבית היהודי
בהשראת גדולי החסידות

אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ

.....

אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ

הבית החסידי

בדבר עניניו העצומים הנה לא טוב הדבר מה שמונעים עצמם מלדבר או מלכתוב בכל עת שנדרש כי אם הי' מגלה לבבו להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלל"ה נבג"מ זי"ע, הי' מוצא לו דרך נעימה בחייו הביתים כראוי מה שלא הי' סובל כלל, והי' מברכו ובטח הי' מאושר בחיי הבית אשר זהו יסוד בבנין בית ישראל היקר בעיני ה' ובעיני עבדיו הצדיקים במאד מאד, כי הוא מעין קדש הקדשים בדורות הבאים לטוב ולברכה, וכאמרם ז"ל על מראות הצובאות שהעמידו צבאות הרבה והביאום נדבה לצורך המשכן ומנע משה מלקבל באמרו כי עשויים לקישוט א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבים עלי מכולם, ומבואר בדא"ח כי משה הוא בחינת דעת ולא הי' רוצה לקבל מראות הצובאות שהם הברורים מעניני העולם, א"ל הקב"ה שהוא בחינת ז"א קבל כי אלו חביבים שזהו עיקר כוונת יסוד הבריאה לברר כל הענינים הגשמיים ולעשות כלי לאלקות אשר בזה יתרון המעשה על ההשגות היותר נעלות להיות כי עשי' לעילא.

אנחנו יושבי בתי חומר בבוא לנו באיזה עבודה ושאלה אשר סבוכה בענינים גשמיים כבד הדבר עלינו לדבר כי הלא חומריות הוא מגושמה, והדומה, והאיך יעיז אדם לדבר בדברים כאלו ובפרט עם מורו ורבו בהיכל קדשו אשר רק אור תורה והוד תפלה בו יאהיל ויאיר ויזרח, ויבוא הוא עם כד אשפתו, סל מאפה תנור לבו הבוער, כן ישנם החושבים בעת הליכותם על יחידות. אבל טועים בזה טעות גמור, כל

ישראל אשר התורה והמצוה הם נחלתם אינם חומרים וגם הגשמיות שלהם הוא רוחניות, והי' אם יזכהו הא-ל הטוב ויגלה לבבו באשר הוא לפני מורו ורבו ויצליחו הא-ל ית' לקבל מענה טובה ויבין את אשר יגיד לו ויחזקהו השי"ת ויקיים האמור לו הי' נעשה ברי' חדשה ממש, ובונה ביתו על יסודות חזקים בהצלחה אלקית, והטועים בזה ח"ו הולכים שחוח מבלי דעת אשר יעשו, וברבות הימים ח"ו סובלים מזה ברו"ג.

שמענו מכ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע (בש"ת בעת הקידוש) כמו שכל אחד מישראל מחויב בהנחת תפילין בכ"י ובזמן מוגבל דוקא, כן הוא חובת גברא להיות כל איש חושב מחשבות בכל יום ויום בזמן מוגבל איך לנהג ביתו בניו ובנותיו יחי' לראות ולהסתכל בהחסרונות ולתקנם בכל האפשרי בדברים רכים ולפעמים גם בדברים חזקים בעת המצטרך, אבל בכל אופן לדאוג בזה, כי הלא המזון רוחני אשר לא גרוע מהמזון הגשמי אשר לכל אדם עוזר אלקים לעשות צדקה בכל עת לפרנסם ולכלכלם וזה כל האדם מבלי הבדל איש ואיש כי בזה נבדל עם ישראל ד' עליהם יחיו ואשר גם שאינם לומדים רק הולכים בדרך התורה והמצוה הם מלאים הנהגות טובות ועצות נעלות, וכאשר עוסקים באמונה בכלכלת ביתם הוי' אלקים בעזרם להעמיד בנים ובנות ישרים הולכי תום. מאחד הזקנים שקבל מחסידי רבנו הגדול שמעתי אשר רבינו הגדול בתחילת נשיאותו (ודאי בערך שנת תקמ"ה או תקמ"ו) שסדרו הי' לדבר ברבים בעניני הנהגת איש עם בני ביתו שי' אשר ידוע שהקפיד הן על אלו שדאגו רק אודות עצמם לעמוד ולהתפלל ועזבו הדרכת בני ביתם, והן על אלו שנהגו בני ביתם ברמה בציווים ופקודות מבלי הגד טעם וסברא שמאד לא הי' נרצה בדרכים כאלו רק חפץ כי ידריכו בני ביתו וידריכו בקירוב ככל האפשרי אם לא לעתים רחוקים שצריכים להשתמש גם בצד שמאל, וכעצת חז"ל אבל דרישתו היתה כי יתנהגו בדרך המיצוע ואשר ע"כ הי' מרבה לדבר בזה ופעם (כן מספרים) אמר: רבותינו

באהלי צדיקים – אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ

אמרו חייב אדם לומר בתוך ביתו עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, ג' דברים אלו הם הכנות לשבת הבא בטרחות כל השבוע וכה יאמר להם לבני ביתו עשרתם איזה עושר רוחנית בקנין המדות טובות והרחקת המדות לא טובות התעשרתם במשך ימי העבודה דששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, דמלאכת האדם הם בירור וזיכוך מדותיו והנהגותיו. ערבתם הוא בכל עבודתכם הגשמית שעשיתם במשך השבוע האם ערבתם בזה הכוונה האמיתית מה שהוא רצון הבורא ית' בבריאת האדם ואז הדליקו את הנר שיאיר לכם הנר הוי' נשמת אדם שמאירה בגילוי בשבת שבא אחרי עבודת ימי השבוע, דמי שטרח בע"ש יאכל בשבת להתענג על הוי' והנה לא על הלחם לבדו יחי' האדם כ"א כו' הלכס של החסידים הוא ההתקשרות שלהם, אבל אין זה מספיק... עלינו להתחזק לעורר איש את רעהו ולאגד אגודות לומדי דא"ח בקביעות עתים לתורה ובהתעוררות התפלה איש איש כפי שתשיג מוחו ולבו והחלש יאמר גבור אני לעשות רצון אבינו שבשמים ובאמת גבורים אנחנו בכח אבותינו רבותינו הקדושים זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר במסירת נפשם הטהורה והאצילה סללו לנו דרך רחבה לעלות בית א-ל, והמאור הגדול על דרכינו יזרח ויאיר וכל אשר ילך בדרכי הקדש בזכותם יותמך בתמיכה וסעד אלקי במוחש.

חביבין עלי מהכל

באגרת מיוחדת של הרבי הריי"צ" הוא כותב לאחד מחשובי החסידים שלחסיד מן השורה יש חשש להעלות את עניני הנהגת הבית האישיים ביותר בפני הרבי, ולבקש בהם דרך בעבודת ה', עצה ותושיה, משום שהוא חושב שהם מגושמים וחומריים מכדי להזכירם בקדש פנימה. אמנם, אליבא דאמת זו טעות מצד החסיד – הרבי רואה את האמת, שגם עניניהם הגשמיים-

א. אג"ק מוהריי"צ ח"י אגרת ג'תשכב.

מגושמים של יהודים הם רוחניים. אדרבא, דווקא האושר בבית היהודי הוא "יסוד בבנין בית ישראל היקר בעיני ה' ובעיני עבדיו הצדיקים במאד מאד, כי הוא מעין קדש הקדשים בדורות הבאים לטוב ולברכה". וכידוע שפתיחת תורתנו הקדושה ב"בראשית" רומזת לבית אשר, בית יהודי מאושר.

נשות ישראל הצדקניות הביאו כתרומה למשכן את המראות הצובאותי – מראות הנחשת בהן שדלו את בעליהן במצרים לפרות ולרבות: "בשעה שהיו ישראל בעבודת פרך במצרים גזר עליהם פרעה שלא יהיו ישנים בבתיהן שלא יהיו משמשין מטותיהן. אמר רבי שמעון בר חלפתא, מה היו בנות ישראל עושות? יורדות לשאוב מים מן היאור והקב"ה היה מזמין להן דגים קטנים בתוך כדיהן והן מוכרות ומבשלות מהן ולוקחות מהן יין והולכות לשדה ומאכילות את בעליהן שם... משהיו אוכלין ושותין נוטלות המראות ומביטות בהן עם בעליהן זאת אומרת אני נאה ממך וזה אומר אני נאה ממך מתוך כך היו מרגילין עצמן לידי תאוה ופריץ ורביץ והקב"ה פוקדן לאלתר..." בהסתכלות

ב. אגרא דכלה אות קפד.

ג. שמות לח, ח (פסוק שהוא פרשיה בפני עצמה): "ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד". יש בפסוק בן אותיות ורודד תבות (רוד נולד מתוך הכיור-כיעור, כמבואר בכתבי האריז"ל). והוא עולה 5412, כב פעמים מראה, כב מראות (צובאות). כב (אתוון דאורייתא) הוא סוד "וילן שם כי בא השמש [לשון תשמיש]... וישכב במקום ההוא" (בראשית ח, יא. וראה שכניה ביניהם פ"ז) הנאמר ביעקב אבינו, הדור הכב לאדם הראשון, ותיקונו העיקרי (תיקון חטא אדם הראשון, שלא חכה לשבת להזדווג עם חוה אשתו), "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון" (ב"ב נח, א; זהר ח"א לב, ב). מראה כאן היא סוד "במראָה אליו אתודע" (במדבר יב, ו), אספקלריא דלא נהרא של שאר הנביאים (שהתנבאו ב"כה", החל מאהרן, שלא פרש מהאשה, כדלקמן בפנים) – הסתכלות בדרך של אור חוזר, החוזר לקדמותו ממש, מעל שרש נבואת משה (שהתנבא ב"זה"), "ומראָה ולא בחידת" (שם פסוק ח), "באספקלריא דנהרא", וד"ל (וראה באריכות יין משמח ח"ב ש"ג בתורה "טובה ראייתה" ובנסמן שם).

ד. תנחומא פקודי ט. כשהאשה אומרת לאיש "אני נאה ממך" היא רומזת לנשמת דבורה (וראה עוד לקמן הערה לג), לשון דבור (כח האשה-המלכות, מקור המציאות הגשמית) – דבור עוקץ (של דבורה) אך גם מתוק ומפתה (כדבש דבורים). דבורה הנביאה עולה

באהלי צדיקים – אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ

בראי היתה 'תחרות' – 'משחק' של 'יצחק מצחק את רבקה אשתו' – בין האיש והאשה מי נאה ממי (כאשר בעצם השתקפו להם במראות הצבאות העתידיים לצאת מהם). המדרש אומר שלכן נקראת הנחשת "נחשת התנופה" – "נחשת הכלות, שכן בלשון יון קורין לכלה ננפוי". לכלה צריכה להיות תנופה – בבחינת "חזה התנופה", סוד "מבשרי אחזה אלוה" – להעלות לאלוה את התאוה הבשרית כדי להמשיך "חלק אלוה ממעל ממש"ט.

משה רבינו מאס במראות הללו, בשל תפקידן המגושם. משה יודע, אמנם, על הצורך בעבודת הבריורים (וזה הסבה שהוא קבל מדעתו את הערב-רב), אבל דרגתו העצמית היא הדעת* (שפנימיותה כח היחודי) – הוא שייך לעבודת

מרים (הנביאה), הנשמה הכללית של נשות דור המראות הצובאות, אשר דברה (בכח דבורה) נגד פרישת אביה מאמה (סוטה יב, א) ונגד פרישת משה מן האשה (במדבר יב, א), ודוק. באמירת האיש לאשתו "אני נאה ממך" הוא בבחינת "אני יוסף" (בראשית מה, ג), ה"יפה תאר ויפה מראה" (בראשית לט, ו) המעורר את תאות האשה. "אני יוסף" רמז גם לבנות צלפחד, בנות אותו דור (משבט מנשה בן יוסף), דור מרים (ויש לומר שהן הניצוצות, ה גבורות ממותקות, המתפשטות מתוך נשמת מרים: מרים עולה ה פעמים חן; מחלה נעה חגלה מלכה תרצה עולות חי פעמים חן; ביחד חיה פעמים חן – ממוצע כל אות בשמות כאן! – סוד "אשת חן תתמך כבוד"). על בנות צלפחד נאמר "כן בנות צלפחד דברת [לרמז שהן גם משרש נשמת דבורה הנביאה] נתן נתן להם [לשון זכר, סוד 'איש ואיש יולד בה'...] והעברת את נחלת אביהן להן" (במדבר כז, ז), שראתה עינן מה שלא ראתה עינו של משה (רש"י שם). ועוד רמז מופלא: כאשר מחשבים כל אות במשולש "אני נאה ממך" עולה 4472, ד"פ 1118, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (הוי' פעמים אלהים-אלהים), "תן לחכם ויחכם עוד".

ה. בראשית כו, ח.

ו. שמות לח, כט.

ז. שם כט, כז. ובריבוי מקומות.

ח. איוב יט, כו.

ט. תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

י. רש"י לשמות לב, ז.

יא. שער הפסוקים שמות. תניא פמ"ב.

יב. סוד ה' ליראיו ש"א פ"ג (ובשיעורים בסוד ה' ח"ג); הנפש פ"ז.

היחודים, שלמעלה מעבודת הבירורים^י – ולטעמו כל מה ששייך למקדש עצמו, "ועשו לי מקדש"^י מנדבת הלב הטהור של ישראל, צריך להיות "בלתי להוי' לבדו"^י, ללא בירורים מן החוץ (שהרי תכלית המשכן היא כפרה על חטא העגל^י, שנעשה באשמת הערב-רב, וצריך רק לגלות בו את עצם הנפש האלקית של ישראל). הסתכלות זו של משה רבינו, מצד דרגתו הנעלית, היא גם הסבה שמשה עצמו פרש מן האשה מאז מתן תורה^י, עוד לפני מלאכת המשכן.

אכן, הקב"ה אמר למשה ש"אלו חביבין עלי מן הכל". בלשון הקבלה והחסידות, הקב"ה רומז למדרגת ז"א – השייכת לבריאת העולם (בשבעת ימי בראשית, שכנגד שבע מדות הז"א), עם תכלית כל הבירורים שבו – שלמטה מהדעת של משה. אך באמת, "ז"א בעתיקא אחיד ותליא"^י (ועד ש"ז"א ועתיקא כולא חד^י), והוא למעלה מדעת משה (כפשוטם של דברים, שה' הוא למעלה ממשה). אצל הקב"ה היצר הרע המשמש לאהבת איש ואשה ופריה ורביה איננו דבר מאוס כלל, והטפה ממנה נוצר הולד ("טפה סרוחה"^י, בדעת משה) חביבה מן הכל (עד ש"הקדוש ברוך הוא יושב וסופר את רביעיותיהם של ישראל מתי תבא טיפה שהצדיק נוצר הימנה"^י). ה' מלמד שבירורים אלו של הבית היהודי חביבים עליו מן הכל, ומקומם גם בקדש פנימה, ולכן גם הנבחר לעבוד במשכן הוא לא משה (שפרש מן האשה) אלא אהרן (שלא פרש מן האשה, כידוע^י בסוד "זקן אהרן"^י בגימטריא אלישבע), המטיל שלום בין

יג. הטבע היהודי מאמר "תיקון הדעת" פ"ב (עמ' רב).

יד. שמות כה, ח.

טו. שם כב, יט.

טז. שמות רבה נא, ח. רש"י ויקרא ט, כג.

יז. תרגום יונתן ורש"י לבמדבר יב, א"ח.

יח. זהר ח"ג רצב, א; ע"ח שי"ג פ"ב.

יט. ע"פ זהר ח"ג קמא, א.

כ. אבות פ"ג מ"א.

כא. נדה לא, א (ועיי"ש ש"על דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע").

כב. ראה שכינה ביניהם ריש פ"ו. ובכ"מ.

כג. תהלים קלג, ב.

באהלי צדיקים – אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ

אדם לחברו ובין איש לאשתו^י (ומשתמש לשם כך גם בכיור הנחשת, שנעשה מן המראות הצובאות^י).

הבירורים מהיצריות של המציאות (שם בן) עולים לשרשם בשם סג דתהו (עבודת "בכל מאדך"^י), מעל שם מה דתיקון, עם כל הקדושה והבטול שלו, על מנת להמשיך "אורות דתהו בכלים דתיקון" וכך להביא את המשיח^י. כך, על אף שבגלגולו הראשון משה פרש מן האשה, בגלגולו כמשיח – "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"^י – הוא לא יפרוש מן האשה^י (כפי שגם גדולי כל הדורות מיהושע בן נון ועד לרבותינו נשיאינו – "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"^ל – לא פרשו מן האשה).

לדאוג לבני הבית

אדמו"ר הריי"צ ממשיך ואומר שאחד מיסודות עבודת ה' בדרך החסידות הוא הדאגה להנהגת הבית גם ברוחניות – הן בין איש לאשתו והן ביחס לכל בני הבית – ומראשית החסידות, אצל אדמו"ר הזקן, ועד לאביו, אדמו"ר הרשב"ב, הושם על כך דגש עיקרי. אדמו"ר הזקן דרש ברבים כיצד להנהיג את הבית באופן הנכון – והקפיד על מי שדאג רק לעצמו ברוחניות, או שחשב שניתן להנהיג את הבית בדרך של שררה וקפדנות (ולא בהסברה ו"ימין מקרבת"^א)

כד. ראה אבות פ"א מי"ב וברטנורא שם.

כה. ראה רש"י לשמות לח, ח.

כו. דברים ו, ה. וראה מאמר שני המאורות ח"ב ס"ד וחנה אריאל ואתחנן ד"ה "ואהבת" (פ"ד ואילך) על הכחות המאדיים המתגלים בזיווג.

כז. שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

כח. ראה שמות רבה ד, ב; וזהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עה, ב.

כט. ראה רוחו של משיח מאמר "אשתו כגופו בדור הגאולה" עמ' קג; מעין גנים ח"ב פרשת תצוה הערה ה; בעתה אחישנה פ"ו הערה לז; הטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" הערה נה וסביבותיה. ובכ"מ.

ל. ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

לא. סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; וזהר ח"ג קעז, ב.

– והרבי הרש"ב אמר שהדאגה היום־יומית להנהגת הבית היא "חובת גברא" על כל אחד.

הרווק שקוע בעצמו, וגם ברוחניות הוא דואג לעצמו ('פאר זיך'), ועיקר הנישואין הוא יציאת האדם מעצמו והדאגה לזולת, החל מאשתו ובני ביתו – בגשמיות ובעיקר ברוחניות. דאגה בגימטריא אהבה – היא ביטוי עמוק של האהבה מעומקא דלבא (ובהכאת אותיות של כל מלה, אהבה עולה נ ו־דאגה עולה ס – נס להתנוסס בנישואין^{לב}).

חז"ל מלמדים אותנו ש"אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו"^{לד}. על פי פשט "לבו דואג בקרבו" על הריחוק הקיומי שלו מה' יתברך, דאגת הרווק לעצמו לפני החתונה, אך כאשר הוא מתחתן – ועולה לעבודת היחודים האמתית – עליו להתחיל לדאוג לאשתו ולבני ביתו, ובזכות דאגה זו מוסרין לו "רזי עולם" (שלמעלה מ"רזי תורה", כנודע^{לה}), 'אין מוסרין רזי עולם אלא למי שלבו דואג בקרבו לזולתו' (החל מ"אשתו כגופו"^{לז} ממש). זו ה"דאגה בלב איש"^{לז} האמתית, על כך שמשיח עוד לא בא – דאגה לעולם כולו – שבזכותה מגלים לאדם "רזי תורה" של תורת משיח, "תורה חדשה מאתי תצא"^{לח}, הכוללת בתוכה גם את כל "רזי עולם".

לב. עוד על נס הנישואין ראה יין משמח ח"ה שער נס הנישואין' (עמ' קסא ואילך).
לג. כשמעלים כל אות בחזקת 3 אהבה עולה 259, 7 פעמים הבל (שבעה הבלים של מעשה בראשית), ראובן, ו־דאגה עולה 217, 7 פעמים אל, דבורה (ראובן־דבורה בהכאה פרטית עולים 1488, אברהם פו"א), וביחד עולה 476, פעמיים (ממוצע) רחל, ז"פ חיים ("ראה חיים [עם אשה אשר אהבת]"), שלמות בנין פרצוף רחל (סוד רחל הגדולה), וד"ל.

לד. חגיגה יג, א (בגרסה המובאת בכ"ד בדא"ח).
לה. רשימות דברים (חיתריק) מדור אדה"ז אות סה; ספר הצאצאים (היילפרין) עמ' 61.
ראה שיעור אור לח"י אלול תש"פ.
לו. ברכות כד, א; בכורות לה, ב. ובכ"מ.
לז. משלי יב, כה.
לח. ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

לא על הלחם לבדו

את האגרת חותם הרבי הריי"צ בווארט יפהפה שאמר אדמו"ר הזקן בשנים בהם עסק ברבים בהדרכות בנוגע להנהגת הבית – ביאור פנימי למאמר "עשרתם? ערבתם? הדליקו את הנר!"^{לט} שצריך אדם לומר בתוך ביתו בכל ערב שבת, "בניחותא" דווקא (כהדגשת חז"ל, שהיא היסוד לבקורת אדמו"ר הזקן על מי שמתיימר להנהיג את ביתו באופן אחר):

אם בעבודת ימי החול עשרתם־התעשרתם בעבודת ה' של ימי החול (בזיכוך ותיקון המדות), וגם ערבתם את כוונת ה' בבריאת העולם בתוך עבודתכם הגשמית, אזי תזכו להדלקת נר הנשמה בשבת קדש (הכל כמתאים לפתיחת האגרת, על כך שהעבודה בתוך הגשמיות, בזיכוך המדות ובירור הגשמיות, היא תכלית בריאת העולם החביבה על ה', ודווקא היא המאירה את "נר הוי' נשמת אדם"^מ).

אכן, סיום דברי אדמו"ר הזקן הוא ש"לא על הלחם [ה'לכם] לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם"^{מא} – ב"לחם" על כל משמעותיו יש עדיין הרגשת היש של 'לכם' (דאגת האדם לעצמו). לכן צריך דווקא את "מוצא פי הוי'" שבתוכו, להכיר את נוכחות ה' במציאות – "בכל דרכיך דעהו"^{מב} – ולבוא לידי בטול ושמחה (פנימיות י"ה שבשם, למעלה מעבודת ששת ימי החול, שכנגד זה שבשם). הלחם־לכם נותן כח לעבודת ה' המשותפת (כח היינו האותיות האמצעיות של לחם־לכם, כאשר ממוצע כל אות של לחם־לכם הוא כח) – בנין הכלי של החיים המשותפים – אבל האור שבכלי הוא

לט. שבת לד, א.

מ. משלי כ, כז.

מא. דברים ח, ג.

מב. משלי ג, ו.

”מוצא פי הוי”^{מג}, ”פתח פיך ויאירו דבריך”^{מד} בדברי שלום אהבה ושלום בין בני הזוג^{מה} (כולל גם דברי תורה ותפלה ביחד, כדברי הרבי בסוף האגרת).

מג. ”מוצא פי הוי” עולה רנג (משולש כב, ראה לעיל הערה ג), מנין אברי האשה לדעת רבי עקיבא (בכורות מט, א) – ”הכל מן האשה” (בראשית רבה יז, יב) הן בבנין הכללי, שהרי היא נקראת ”לחם” (ת”י ורש”י בראשית לט, ו), והן ב”מוצא פי הוי”, בדבור המתוקן, שהרי היא, בהיותה ”מלכות פה” (הקדמת תקו”ז יז, א), נטלה ”תשעה קבין של שיחה” (קדושין מט, ב) ואמונה על תיקון הדבור (ראה גם יין משמח ח”א ש”ב בתורה ”תקון היחס והדבור”).

מד. ברכות כב, א.

מה. ראה גם שכינה ביניהם פ”ב.

סדר ברכת המזון

בימים שאינן אומרים תחנון, קודם מים אחרונים יאמר זה:

על נהרות כּבֵל שֶׁם יִשְׁבְּנוּ גַם כְּכִינוּ, כְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן: על עַרְבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ כְּנֵרוֹתֶינָהּ: כִּי שֵׁם שְׂאֵלֵנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמִיחָה, שִׁירוּ לָנוּ מִשִׁיר צִיּוֹן: אִיךְ נִשְׁרֵר אֶת שִׁיר יי, על אֲדַמְתֵּנוּ נֶכֶד: אִם אֲשַׁכְּחֶנּוּ יְרוּשָׁלַם, תִּשְׁכַּח מִיָּמֵינוּ: תִּדְבַק לְשׁוֹנֵי לְחֵמֵי אִם לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ, אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם על רֹאשׁ שְׁמִיחָתִי: וְכֹךְ יי לְכַנֵּי אָדָם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם, הַאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוּד בָּהּ: בַּת כְּבֵל הַשְּׂדֵדָה, אֲשֶׁרֵי שִׁשְׁלָם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ שְׁגִמְלָתְךָ לָנוּ: אֲשֶׁרֵי שִׂיֵּאֲחֻזוּ וְנִפְזָן אֶת עַלְלָךְ אֵל הַסֶּלַע:

לְמִנְצַח בְּנִיגַת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יִתְּנֵנוּ וּיְבָרְכֵנוּ. יֵאָר פְּנֵינוּ אֲתֵנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָפָה, כְּכִלְיָנוּם יִשׁוּעַתְךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלָם: יִשְׁמְחוּ וּיְרַנְּנוּ לְאֵמִים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל. וְלֵאמֹים בְּאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלָם: אֶרֶץ נִתְּנָה וּבִלְהֵא. יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים. וְיִירָאוּ אוֹתוֹ כָּל־אֲפִסֵּי־אֶרֶץ:

אֲבָרְכָה אֶת יי כְּבֵל־עַתָּה. תְּמִיד תִּהְלֵתוּ בְּפִי: סוּף דְּבַר הַכֵּל נִשְׁמָע. אֶת־הָאֱלֹהִים יִרְאֵן אֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר, כִּי זֶה כָּל־הָאֲדָם: תִּהְלֵת יי וְדַבֵּר פִּי. וּבִרְךָ כָּל־בֶּשֶׂר שֶׁם קִדְּשׁוּ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֲנַחְנוּ נְבָרַךְ יְהוָה. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

קודם מים אחרונים יאמר: זֶה חִלְקֵךְ אָדָם רָשָׁע מֵאֱלֹהִים וְנִחַלַת אִמְרוּ מֵאֵל:

ואחר מים אחרונים יאמר: וְיִדְבַר אֵלֵי, זֶה הַשְּׁלֵטָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יי:

אם מברכים בימיו המברך אומר:

הב לן וּנְבָרִיךְ

(או בל"א רבותי מיר וועלן בענטשן):

עונים המטובים והמברך:

יהי שם יי מְבָרַךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

המברך אומר:

ברשות מְרַנְּנוּ וְרַבְּנוּ וְרִבּוּתֵי נְבָרַךְ (בעשרה: אֱלֹהֵינוּ)

(בסעודת נישואין: שְׁהִשְׁמַחְהָ בְּמַעוֹנוֹ) שְׂאֵלֵנוּ מִשְׁלוֹ:

המטובים עונים:

ברוך (בעשרה: אֱלֹהֵינוּ) (בסעודת נישואין: שְׁהִשְׁמַחְהָ

בְּמַעוֹנוֹ) שְׂאֵלֵנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חַיֵּינוּ:

ומי שלא אכל עונה:

ברוך (בעשרה: אֱלֹהֵינוּ) וּמְבָרַךְ שְׁמוֹ תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

תִּצְרִיכֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ. לֹא לִיְדֵי מִתְנַת בְּשָׁר וְדָם וְלֹא לִיְדֵי הַלְוָאתֶם כִּי אִם לְיַדְדֵּךְ הַמְּלֵאכָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֵבָה שְׁלֵא נְבוּשׁ וְלֹא נִכְלַם לְעוֹלָם וָעֶד:

בשבת:

רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשַּׁבָּת וְהַשְּׂבִיעִי הַשְּׁבֵת הַגְּדוֹל וְהַקְּדוּשׁ הַזֶּה כִּי יוֹם זֶה גְּדוֹל וְקְדוּשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשִׁבְתָּ בּוֹ וְלִנְיָח בּוֹ בְּאַהֲבָה בְּמִצְוֹת רְצוֹנָךְ וּבְרְצוֹנָךְ הַנִּיחַ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ שְׁלֵא תִהְיֶה צָרָה וְיָגוֹן וְאֲנָחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵינוּ וְהִרְאֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירָה וּבְבִגְדֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָׁה, כִּי אַתָּה הוּא בַעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנְּחֻמוֹת.

בראש חודש ובמועדים:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיִבֹא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֵד וְיִזְכֵּר וְיִזְכְּנוּ וְיִפְקְדוּנוּ וְיִזְכְּרוּנוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיִזְכְּרוּנוּ מִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ וְיִזְכְּרוּנוּ וְיִרְשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָׁה וְיִזְכְּרוּנוּ כֹּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלִּיטָה לְטוֹבָה לְחַן וְלִחְסֵד וְלִרְחֻמִּים, לְחַיִּים וְלִשְׁלוֹם בְּיוֹם –

בראש חודש: ראש החדש הזה.

בפסח: חג המצות הזה.

בשבועות: חג השבועות הזה.

בסוכות: חג הסוכות הזה.

בשמיני עצרת: שמיני עצרת החג הזה.

בראש השנה: הזכרון הזה.

בשלש רגלים (חוץ מחול המועד) ובראש השנה:

ביום טוב מקרא קדש הזה.

זְכַרְנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפְקֻדָּה בּוֹ לְבִרְכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים וּבְדַבְרֵי יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוֹס וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מְלֶכֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה.

וּבִנְיָה וְיִרְשָׁלַיִם עִיר הַקְּדֻשׁ בְּמַהְרָה כְּגִמְעוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי בּוֹנֵה בְּרַחֲמֵי יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַזֶּה הָעוֹלָם גָּלוּ בְטוֹבוֹ בְּחַן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים הוּא נוֹתֵן לְחֵם לְכֹל בְּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: וּבְטוֹבוֹ הַגְּדוֹל עִמָּנוּ תַּמִּיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל יַחְסֵר לָנוּ מִזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד: בְּעָבוּר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כִּי הוּא אֵל זָן וּמְפָרְסֵם לְכֹל וּמְטִיב לְכֹל וּמְכִיֵּן מִזוֹן לְכֹל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא בְּאֵמֹר פִּתַּח אֶת־יַדְּךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל־חַי רְצוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יי הַזֶּה אֶת־הַכֹּל:

נוֹדֶה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהַנְּחִלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׁרָנוּ וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ וְעַל חַיִּים חַן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ וְעַל אֲכִילַת מִזוֹן שֶׁאַתָּה זָן וּמְפָרְסֵם אוֹתָנוּ תַּמִּיד בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עַת וּבְכֹל שְׁעָה:

וְעַל הַכֹּל יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבַרְכִים אוֹתְךָ וְיִתְבַּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָּל חַי תַּמִּיד לְעוֹלָם וָעֶד: כְּפִתּוּב וְאֲכִילַת וְשִׁבְעָת וּבְרַכַּת אֶת יי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמִּזוֹן:

רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחָךָ וְעַל הַבַּיִת הַגְּדוֹל וְהַקְּדוּשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ אֲבִינוּ רַעֲנוּ (בשבת וביו"ט: רוענו) זִנְנוּנוּ פְרַנְסֵנוּ וּכְלַפְלַנוּ וְהִרְוִיחֵנוּ וְהִרְוַח לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ: וְנָא אֵל

מְמָרוֹם ?לְמַדּוּ עָלָיו וְעֲלֵינוּ זְכוּת שֶׁתֵּהָא
לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם וְנִשְׂא בְרָכָה
מֵאֵת יי וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְנִמְצָא חַן
וְשָׁכַל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

בשבת: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִנְחֵלְנוּ לְיוֹם שְׂבָלוֹ שֶׁבֶת
וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:
בראש חודש: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יַחְדֵּשׁ עֲלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ
הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:
ביום טוב: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִנְחֵלְנוּ לְיוֹם שְׂבָלוֹ טוֹב:
בסוכות: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יָקִים לָנוּ אֶת סִפְתֵי דָוָד
הַנוֹפְלֹת:
בראש השנה: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יַחְדֵּשׁ עֲלֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה
הַזֹּאת לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִצְבְּנוּ לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלְחַיֵּי
הָעוֹלָם הַבָּא: מְגִדֵּל (בשבת וי"ט
והוה"מ ור"ח: מְגִדֵּל) יִשְׁוֹעוֹת מִלְפָּנָיו וְעִשָּׂה
חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדוֹד וְלִזְרָעוֹ עַד עוֹלָם:
עִשָּׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם
עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יִרְאוּ
אֵת יי קְדוֹשֵׁינוּ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ וְדוֹרְשֵׁי יי לֹא יַחְסְרוּ
כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד:
פּוֹתַח אֵת יָדָהּ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן:
בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהִיָּה יי
מִבְּטַחוֹ:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם הָאֵל.
אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ. אֲדִינֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ
גּוֹאֲלֵנוּ יוֹצְרֵנוּ. קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב רוֹעֵנוּ
רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַמִּלְכָּה הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל
בְּכָל יוֹם וָיוֹם. הוּא הַיָּטִיב לָנוּ. הוּא מְטִיב
לָנוּ. הוּא יָטִיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ
הוּא יִגְמְלָנוּ לְעַד. לְחַן וְלִחְסֵד וְלִרְחֻמִּים.
וְלָרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה. בְּרָכָה וְיִשׁוּעָה.
נְחֵמָה פְּרֻסָּה וְכִלְכֵּלָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים
וְשְׁלוֹם וְכָל טוֹב וּמְכֹל טוֹב לְעוֹלָם אֵל
יַחְסְרֵנוּ:

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִמְלֹךְ עֲלֵינוּ לְעוֹלָם וָעַד:
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִתְבַּרַךְ בְּשִׁמְיָם
וּבְאֶרֶץ: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר וָדוֹרִים
וְיִתְפָּאֵר בָּנוּ לְעַד וּלְנֹצֵחַ נְצֻחִים וְיִתְהַדָּר
בָּנוּ לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: הַרְחֵמֵנוּ הוּא
יִפְרֹנְסֵנוּ בְּכַבּוֹד: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁבּוֹר עוֹלָם
גְּלוּת מַעַל צְוֹאֲרֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת
לְאֶרְצֵנוּ: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה מְרַבָּה
בְּבֵית זֶה וְעַל שְׁלַחַן זֶה שְׂאֵכְלֵנוּ עֲלֵינוּ:

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא
זְכוֹר לְטוֹב וּיְבַשֵּׁר לָנוּ בְּשׁוֹרוֹת
טוֹבוֹת יִשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת: הַרְחֵמֵנוּ הוּא
יְבַרֵךְ אֶת אֲבֵי מוֹרֵי בְעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֵת
אֲמֵי מוֹרְתֵי בְעַלֵּת הַבַּיִת הַזֶּה. אוֹתָם וְאֵת
בֵּיתָם וְאֵת זְרַעָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם.
אוֹתָנוּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ: כְּמוֹ שֶׁבִּרְךְ אֵת
אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּכָל מִכַּל
כָּל כֵּן יְבַרֵךְ אוֹתָנוּ (בְּנֵי בְרִית) גְּלָנוּ יַחַד
בְּבְרָכָה שְׁלֵמָה. וְנֹאמֵר אָמֵן:

שבע ברכות

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהכל ברא לךבוד:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר האדם:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו והתקין לו ממנו בגן עדי עד. ברוך אתה יי יוצר האדם:

עושי תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. ברוך אתה יי משמח ציון בבניה:

שמח תשמח רעים האהובים בשמחה יצירך בגן עדן מקדם. ברוך אתה יי משמח חתן וכלה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה רנה דיצה וחדוה אהבה ואחנה שלום ורעות. מהרה יי אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול מצהלות חתנים מחפתם ונערים ממשפתה נגינתם. ברוך אתה יי משמח חתן עם הכלה:

ומברך על הכוס :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן: